

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות יג.

עין משפט גזר מצוה

נא א מיי פיו מהלכות יבום הלכה כה טושיע אה"ע סימן קעג סעי' ו:
נב ב מיי שם הלכה יב טושיע אה"ע סס סעיף ג:

תורה אור השלם
1. וְאִשָּׁה אֶל אַחֶיהָ לֹא תִקַּח לְצַר לְגַלּוֹת עֲרֻקָתָהּ עֲלֵיהָ בְחַיֶּיהָ; וְיִקְרָא יָחַד

תוס' חד מקמאי

מחזיר גרושתו כולן מותרות: בתנ"י ב"ש מכשירין ובי"ה פוסלין לכהונה ובבבליה לפסול להיה דכתוב בת כהן כי תהיה לאיש וד' (במחומה) אינו דין שאסורה בכהונה והכי אי"ב כפי אלמנה לכהן גדול והתם אסוק' דור אצלו מעיקרא בעי' לאפקוק מחזיר גרושתו דלאו דו מתקמא ולא פסלה לא לתרומה ולא לכהונה דהא פסול כהונה מתרומה קאמי אבלי בחיבי כריתות אצ"ג דלאו דו מעיקרא הוה פסלה לתרומה ולכהונה מק"ו וה"ג אמרין בשלהי פרקין נהי נמי דעשו והאי' יהושע אין ממזר מחיבי כריתות ומאי מפסלא. (א) והלכה כב"ה נהי דממזר לא הוי פגום מיהא הוי דאתי כ"ק מאלמנה ולא פריך מה דאלמנה שכן היא עצמה מתחללת כדפרקי בהא גרושתו ושי"מ דבחיבי כריתות הוי עצמה מתחללת ואצ"ג דלאו דו מעיקרא הוה:

(א) נראה דל"ל ומאי מפסלא אפי' אם הלכה כב"ה.

ר"ב זביד אמר אין בנים בלא סימנים. אומר ר"י דלר"ק לפרש דאין עיבור זנים של קיימא מצי להיות בלא סימנים ומיהו זמנין אמו מדפרקי וניבדוק וכן אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר ואם אין זנים כלל בלא סימנים ודאי נשרו וגם לשון חוששין נמי משמע דליכא אלא חששא בעלמא ולא שודאי נשרו ומשום דלא שכיח עיבור בלא סימנים לא מצינו חמתו ממאנת דחוששים לסימנים כדמסיק ואולי ולהכי קאמר נמי רבה בר יוחאי תוך הזמן הזה היא מתה ועוברת ממ אע"פ דפעמים היה כיון דלא שכיח וצרייתא דרז צידי דנקט שמא תמות בצביל מיעוט ואע"ג דרבה צביל ליואי לא מצינו למינקט שמה בצביל מיעוטא וא"ת ומנין לו לגמרא דרז זביד לא צעי למימר דאין זנים כלל בלא סימנים כדמשמע במילתיה וי"ל דאם אין זנים כלל בלא סימנים צ"ל למימר א"כ במאי אמתא לפלוני אדרב ספרא כיון דלדידה נמי אין זנים כלל בלא סימנים כמו לרז ספרא אלא ודאי אמתא למימר דאין זכנים סימן גדלות אלא השערות וכי ליכא שערות לא מחזיקין לה ודאי גדולה ולהכי פריך ולצדוק ומשני חוששין שמה נשרו וחוששין לה בספק גדולה לענין חליה וקדושין דאורייתא ולענין עונשין ומילי טובא וצקונטרס פי' לסדר רז זביד דמוך הזמן כלאחר הזמן דלא כלככתא נראה לר"י דבעלמא מודה רז זביד דמוך הזמן כלפני הזמן ושאי הכא דע"י זנים חשבינן לסימנים כאלו הם לאחר זמן כדפרישית נמי לרז ספרא: **משום** עצה לירידה חיישינן. וא"ת כיון דאין זנים בלא סימנים משעת העיבור צדוק קמי לידה ואי ליכא סימנים ליכא למיטש שמה נשרו דלכתי לא צ"ל עצה לירידה וי"ל דלאו דוקא נקט עצה לידה דה"ה נמי דמשום עצה עיבור חיישינן שמה נשרו ולא נקט עצה לידה אלא משום דלשקשי ליה וצדוק את החמות כדי למאן דהיינו אחר לידה להכי נקט עצה לידה וה"ה

ר"ב זביד אמר אין בנים בלא סימנים וצדוק חיישינן שמה נשרו הניחא למ"ד חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר אפי' למ"ד אין חוששין משום עצה לירידה חיישינן; כיצד פוטרות צרותיהן וכו': מנהגי מילי אמר רב יהודה דאמר קרא ל'צדוק' התורה ריבתה צרות הרבה ר"ב אשי אמר סברא היא צרה מ"ט אסירא דבמקום ערוה קיימא צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא: כיצד אם מתו הן כו': אואפילו כנס ולבסוף גירש ורמינהו ג' אהים שנים מהן נשואים ב' אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות אשתו ומת הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות טעמא דגירש ואח"כ כנס אבל כנס ואח"כ גירש לא א"ר ירמיה א' תברא מי ששנה זו לא שנה זו האי תנא סבר מיתה מפלת והאי תנא סבר ג' נשואין הראשונים מפילים רבא אמר לעולם חד תנא הוא וזו ואין צריך לומר זו קתני: וכל שיכולה לזמן: ותמאן השתא ותתייבם לימא מסייעא ליה לרבי אושעיא א' דא"ר אושעיא ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו לא צרת ערוה שאני ד' דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו אלמא משעת נפילה נראית ככלתו הכא נמי משעת נפילה נראית כצרת בתו: **בתנ"י** שש עריות חמורות מאלו מפני שגשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו אחותו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אחיו מאביו בית שמאי מתירין הצרות לאחים ובית הלל אוסרים חלצו

דאי צדקה קמי לידה ולא אשכחן דאיכא לידה דנשרו משום עצה עיבור ואי היה מפרש מילתיה דרז זביד לידה זנים בלא סימנים קאמר הוי אחי שפיר הא דנקט עצה לידה ולא היינו צריכים לומר משום עצה עיבור חיישינן אצל אי אפשר לומר כן דא"כ לא הוי משני מידי לרבה בר יוחאי: **מתה** בתו או נתגרשה. הא דלא נקט מיאנה או שנמאלת אילונית משום דמתני' אמתא לאשמעינן אפילו כנס ולבסוף גירש ומיאנה או שנמאלת אילונית אין שום חדוש דצטלו להו קידושי קמאי וכך לי כנס ולבסוף מיאנה כמו מיאנה ולבסוף כנס א"י משום דקאי אהתא מכל העריות האלו ומיאנה או שנמאלת אילונית לא שייך צביל העריות: **ש"ש** אהים שנים וכו'. לקמן בפרק ד' אחים (דף ג' ד"ה גירש) אפרש לה אמאי נקט שלשה אחים: **נשואין** הראשונים בפ"י"ב. הכא לא הוה שייך למינקט הראשונים דליכא הכא תרי נשואין ומשום היא דבפרק ב"ש (לקמן קט): נקט הכי דתנן המגרש ההשה והחזירה מותרת ליבם ור"א אוקר ומפרש התם טעמא דר"א משום דמספקא ליה אי מיתה מפלת אי נישואים הראשונים מפילים: **תמאן** השתא ותתייבם וכו'. ואפי' לר"ג דלית ליה מלמדין את הקטנה שתמאן לקמן ב"ש (דף קט). היינו להויליאה מצעלה א"י פריך דהיכא דמיאנה תתייבם לרבה ומתני' משמע דאין לה תקנה אלא בחליה: **צרת ערוה שאני** וכו'. ה"ג צערת נפילה נראית כצרת בתו וא"ת ומנא ליה דטעמא דרמי בר יחזקאל משום דבעת נפילה נראית ככלתו לנתן טעמא דרמי בר יחזקאל גופיה משום דרבי אושעיא דאינה ממאנת לזיקתו וי"ל דע"כ טעמא דרמי בר יחזקאל משום דבעת נפילה נראית ככלתו שריא ליה לנתן טעמא דרמי בר יחזקאל לר' אושעיא ומירך הר"ר משה כהן דאיכא למימר דמיירי כשחללה ושהי שריא לנתן ולא משום דממאנת לזיקתו א"י כשמיאנה ציבם אחר שנתייבמה דליכא זיקה ומ"מ אסורה לאציו משום דבעת נפילה נראית ככלתו: מאי

אין זנים בלא סימנים. והיולדת צקטנות חוקה הציאה סימנים ומשהציאה סימנים בתוך צ"ב לא תמאן דהיי סימנים גמורים וינהו דמ"ל לרז זביד מוך זמן כלאחר זמן לענין סימן ולא אמרינן שומא יניחו: הניחא למ"ד כו'. פלוגתא ב' יואל דופן(מה דף מו):

מנא הני מילי. דלרת רתה פטורה: נתגרשו לרופיטן מותרות. ואפי' כנס אחיו את הנכרית ולבסוף גירש את בת אחיו דהוה להו כרות זו לזו קודם גירושין אפי' קשרינן ליה לייבומי כדקתני ומתה בתו או נתגרשה הוילי ובעת נפילה לא הוה כרות זו לזו: **וכנסה המגרש ומת**. ונפלה נכרית לפני שלשי שנים אמות אשתו של (א) זו הראשונה דהוא לכו צרת אמות אשה משנתגרשה לרופיטן מותרות הוילי ולא היתה אמות אשתו של זה צרה לנכרית זו שקודם נשואים של זו נתגרשה: פגמא. קשיין אהדדי: **האי סגא**. דמתני' סבר מיתה בעל מפלת נשוי לייבום הלכך אפי' כנס ולבסוף גירש כיון דבעת מיתה לאו צרת הבת היא שריא: ופגמא. ד' דצרייתא סבר נישואין הראשונים שהאשה נשאת לבעלה מפילים אותה לייבום הלכך משנעשית צרת ערוה שעה אחת אסורה עולמית: זו דמתני' דהכא דכנס ולבסוף גירש מותרת כדקתני ומתה בתו או נתגרשה ואין צ"ל זו דג' אחים דגירש ולבסוף כנס: ופגמא. הערוה השתא ותאמר אי איפשי בקדושין שקדשוני אחי ואחי לבעלי המת ותעקור קידושין הראשונים ותתייבם לרתה: **ממאנת למאמרו**. הא דמתא לקמן ב"ש (דף כ"ג) אומר"ס צבעל ויבס: **למאמרו**. הוא דממאנת שאם עשה היבם מאמר ציבמה קטנה ומיאנה זו מפקיע מיאון את המאמר וחזרה לזיקה לבה ותוללת. ואע"ג דגדולה שעשה זה מאמר ולא רצה לכנוס קי"ל ב' ר"ג (לקמן דף נ:): **כריכה** גט למאמרו וחליה לזיקתו הכא מיאון עקר למאמרו ולא בעיא גיטא: ואין **ממאנת לזיקתו** לעקור נשואים ראשונים והוא פקיע זיקת ייבום וללאה בלא חליה. ה"ג גבי ערוה לא עקר יין חושש להשחא לנשואין קמאי למישרי לרתה: צרת ערוה שאני. רבן גורו דלא תמאן לייבומי לרתה דלא לזולתי צרת ערוה דלמא אחי למישרי: **מיאנה**. כלתו צבעלה מותרת לחמייה דעקרתה לנישואיה והיא כמפוסת בנו ומותרת לו. אצל מת בנו צעלה הראשון ומיאנה ציקת יבם אע"ג דנשואין קמאי עקרה אסורה לאציו. אלמא משעת נפילה כלתו היא משעה שנפלה להתייבם ועוקקה ליבם מחמת נישואין הראשונים נראים אותם נישואין גמורים למיהו אשת המת וכלתו של זה: ה"ג. צרת ערוה משעת נפילה שנוקקה הבת ליבם (א) למאן צו מחמת קידושי ראשון נראים נישואים גמורים למיהו אשת המת וצרתה צרת הבת ואי שרית ליה אחי למישרי צרת הבת בעלמא: **בתנ"י** שש עריות. יש שחמורות מאלו ומיהו חומר שלהן שגשואות לאחרים ואין יכולין להנשא לאחיו מאביו ואם מתו צעליהן שהן (א) נכריות אלא זה לרופיטן מותרות להנשא לזה: **אמו**. אינה יכולה להנשא לאחיו של זה מאביו שהרי היא לו אשת האב וכן אשת האב ואחות אציו (א) ואשת אחיו מאביו שהיו לו זנים ואשת אחי אציו כולן אסורות לאחיו מאביו כסם שאסורות עליו ואין בהן זד ייבום על זה לעולם ואם נישאו לאחרים ולהם נשים אחרות ומתו מותרות לינשא לזה שאין צרת ערוה אסורה אלא כשנפלה לייבום עם הערוה פעם אחת שכיון שפטרה לרתה ערוה עמדה עולמית באיסור אשת אח שיש לה זנים: ב"ש **מתירים**. צרת ערוה להתייבם לאחיו דלית להו הך דרשא דלצדוק: חלצו

לצדוק. צרות הרבה משמע, מלמא כתיב וצדוק (שער ג'). ומתה זו המגרש ומה. ומתה זו להתייבם שהיא עד שלא נקטה גירש את הראשונה שהיא ערוה ולא הייתה נכרית מעולם (לקמן ל'). תברא. קשה אהדדי ב"ש (זו: בחבורות שתי).

(א) לעיל ג' (ג) לקמן ג', (א) וצ"ל את אשתו, (ד) [לקמן ג:]; (א) [שבת כב:]; ושי"מ ותי' חוק' מכות עה: ד"ה גבדל, (א) [גס עירובין ע' ר"ה ל:]; ג. מכות נה. הויות ג:; (א) [לקמן ק:]; (א) לקמן ק. קדושין מה. ע"ש, (א) לעיל ג'. (א) [לקמן ק:]; (א) [לעיל ג:]; עריות פ"ד מ"ה, (א) ג"א במ"ה, (א) [דף ק:]; (א) לעיל ה'.

גילוי הש"ס

גמ' רב אשי אמר סברא היא. ע' לעיל דף ג. ע"א מדה' עד סוף: שם נשואין הראשונים מפילים. לקמן דף כ. ע"כ: שם ה"ג משעת נפילה. עין לקמן דף כט. ע"א מדה' אי כרימי אלעזר:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכנסה וכו' על זה הראשונה דהוא לה צרת: (ב) ד"ה למאמרו וכו' ב"ש ר"ג דצריכה: (ג) ד"ה הכא נמי וכו' ליבם והצריכה למאן כו': (ד) ד"ה שש וכו' מותרת זו נכרית אלא זה: (א) ד"ה אמו וכו' ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו: (א) תוס' ד"ה רוב זביד וכו' ומיהו זמנין איחא מדפרקי:

מוסף רש"י

לצדוק. צרות הרבה משמע, מלמא כתיב וצדוק (שער ג'). ומתה זו המגרש ומה. ומתה זו להתייבם שהיא עד שלא נקטה גירש את הראשונה שהיא ערוה ולא הייתה נכרית מעולם (לקמן ל'). תברא. קשה אהדדי ב"ש (זו: בחבורות שתי).